

9. Спеціалізований правовий сайт www.1800respect.org.au URL: [https://-www.1800respect.org.au/legal-abuse](https://www.1800respect.org.au/legal-abuse).

10. Karin Huffer Overcoming the Devastation of Legal Abuse Syndrome. Karin Huffer (June 1, 1995) 236 p. URL: <http://www.legalabusesyndrome.org>.

11. Примак В. Д. Вина і добросовісність у цивільному праві (теорія, законодавство, судова практика). Київ : Юрінком Інтер, 2008. 432 с.

12. Шаркова І. М. Принцип добросовісності у римському приватному праві : історія та сучасність Монографія / Наук. ред. В. Ф. Опришко. Київ. : КНЕУ, 2011. 246 с.

13. Аболонин В. О. Злоупотребление правом на иск в гражданском процессе Германии : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.15 «Гражданский процесс; арбитражный процесс». Екатеринбург, 2008. 193 с.

14. Папкина О. А. Усмотрение суда. Москва : Статут, 2005. 413 с.

Чубур Н. В.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри політичних технологій
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ПОЛІТИЧНА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ДО МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Глобалізація світової політики передбачає зміни у міжнародній системі, що продовжує формуватися у ХХІ столітті. Всі держави будуть існувати в ситуації взаємозалежності, яка скорочує ступінь свободи їх діяльності через зростання значення інститутів політичної глобалізації. Ця обставина потребує детального аналізу сучасних суб'єктів глобальних політичних відносин, їх ролі та впливу на економічну політику національної держави. На сьогоднішній день феномен глобалізації досить широко розглядається у роботах з політології, економіки, соціології, теорії міжнародних відносин та інших дисциплін. Глобальними називають будь-які тенденції, ідеї та процеси, що мають загальносвітове значення і спрямованість та потребують спільних зусиль для своєї реалізації і запобігання.

На наш погляд особливо важливим стає політичний підхід у дослідженнях феномену глобалізації. Останній спрямований на вивчення глобальних міжнародних політичних процесів і проблем, що пов'язані із встановленням нового світового порядку. За цим підходом глобалізація – це одна із тенденцій розвитку сучасного світу, що пов'язана із виникненням нової системи міжнародних політичних відносин, зміною складу її суб'єктів і появою на міжнародній арені нових «наднаціональних» політичних акторів.

Глобалізація абсолютно змінила основи політичного життя – відповідні трансформації відбулися у розумінні політики та сутності політичних

відносин. Традиційне сприйняття політики завжди базувалося на державі. Адже саме держава вважалася головним суб'єктом політики, а в центрі політичного аналізу знаходився національний рівень державної діяльності. Розуміння політичних відносин розглядалося з позицій внутрішньої та зовнішньої політики, тобто, що має місце всередині країни і того, що відбувається за її межами. Однак, сучасні глобалізаційні процеси затерли кордони між «внутрішнім» і «зовнішнім», спрямовуючи тим самим людство до єдиного «глобального суспільства». Таким чином, питання внутрішньої політики стають інтернаціоналізованими, а у всесвітніх процесах простежується тенденція локалізації.

Національна держава продовжує залишатися одним із важливих акторів на світовій арені, але на сьогоднішній день у світі стрімко зростає значення наднаціональних органів і транснаціональних структур [1, с. 157]. З цієї позиції трактування світової політики слід розглядати як взаємодію між двома акторами світової системи, в якій під важливим актором мається на увазі автономний індивід чи організація, що контролює значні ресурси та приймає участь у політичних відносинах з іншими акторами поза державних кордонів. Такий актор не обов'язково повинен бути державою. Коли транснаціональна організація застосовує економічний бойкот, захоплення літаків чи відлучення від церкви з метою змінити поведінку інших акторів, вона діє у політичному просторі. Як приклад, транснаціональні нафтові компанії, які проводять свою політику так, щоб підтримати стабільність у країнах-виробниках, виступаючи як політичні актори відповідно до останніх тенденцій у світовому політичному процесі.

Глобалізація робить виклик одномірному та ортодоксальному баченню політики, що оперує виключно термінами геополітики та боротьбою за владу між державами. Як відзначає дослідник М. Угард, в умовах глобалізації політики держава все більше стає залученою до різноманітних всесвітніх мереж: багатопрофільних закладів і багатосторонньої політика на зразок НАТО чи Всесвітнього Банку; міжнаціональних асоціацій – від Всесвітньої Торгівельної палати до Всесвітнього Мусульманського Конгресу; глобальної політичної мережі посадових осіб, корпоративних і неурядових акторів, які мають справу з нагальними глобальними проблемами (наприклад, Глобальний фонд СПІДу, Всесвітня організація боротьби з малярією тощо). Отже, на думку вченого, ця політика призводить до появи крихкої глобальної держави, в межах якої «інтереси чітко сформульовані та об'єднані, рішення прийняті, ресурси розподілені, а політика здійснюється через міжнародні чи міжнаціональні політичні процеси» [2, с. 5].

Окремо слід розглянути проблему розподілу влади. Політична влада у глобалізаційних процесах – привілея не тільки держав. Вона розподілена, хоч і нерівномірно, серед великої кількості суспільних та приватних акторів і мереж (від міжнародних агентств через корпорації до неурядових організацій). Це засвідчує той факт, що політична влада поширилась не тільки вгору – до наднаціональних органів на зразок ЄС, але також і до низу – до регіональних асамблей і недержавних приватних агентств.

Політичним аспектом глобалізації є поширення демократії. Відповідно, глобалізація – це зростання відповідальності держави за демократичні цінності та інститути. Глобалізаційні тенденції надають суперечливий вплив на їх долю.

З одного боку, більша інформаційна прозорість світу, імперативи децентралізації та ринкова конкурентоспроможність прискорюють розширення демократії. Чисельність демократичних держав на планеті постійно зростає.

З іншого боку, демократія та ринковий лібералізм взяті самі по собі не створюють надійних і стійких до викликів глобалізації держав. Остання, скорочуючи внутрішній державний суверенітет, сприяє послабленню легітимації демократичних інститутів в межах окремих держав. Справа в тому, що об'єднання людей у народ, який має закони свого спільного проживання на основі народного суверенітету, стало основою сучасної демократії. Саме це вперше здійснено в межах національної держави. Вразі передбачуваної заміни національної держави на транснаціональні корпорації негативна з точки зору збереження національної демократії. У демократичній державі людина виступає ціллю, роль її у суспільному житті абсолютна. У будь-якій іншій формі цієї ж держави вона – тільки засіб досягнення мети. У цьому випадку утилітаристські міркування вигоди починають тиснути над громадянськими правами.

Демократична ідея стає під загрозою через темпи економічної глобалізації, що набагато перевищують темпи глобалізації політичної. В той час, коли економічна діяльність може вільно здійснюватися поперек національних кордонів, політика продовжує функціонувати в їх межах. У зв'язку з цим навіть поширюється концепція нової – космополітичної, або міжнародної – демократії.

По третє, все більший вплив у світі мають транснаціональні корпорації та неурядові організації, керівництво яких не формується за допомогою традиційних демократичних процедур, що не може не позначатися негативно на процесах демократизації світу.

З четвертої сторони, глобалізація супроводжується накопиченням інформації про громадян, їх поведінці, створенням електронних баз даних про їх телеметричні параметри. Як наслідок, це призведе до різкого зростання можливостей для втручання в особисте життя громадян, глобального контролю за їх поведінкою на індивідуальному рівні.

Глобалізація призводить до значних змін у політичній сфері та стала поштовхом до прояву нових тенденцій у міжнародному політичному процесі.

Перша з них – це прагнення до політичного домінування країн Заходу, що дозволяє стверджувати про асиметричність характеру політичної глобалізації. Одній невеликій групі країн належить більша частина всесвітнього економічного багатства, а інша, більша група держав, є предметом економічної експлуатації та політичного підкорення. На основі цього закладаються передумови довготривалих конфліктів, у тому числі військових, між країнами, що належать до протилежних угруповань.

Друга тенденція полягає в тому, що поряд з посиленням процесу політичної глобалізації, активно відбуваються процеси регіоналізації, локалізації та фрагментації політичного життя. З посиленням глобальної взаємозалежності відбувається девальвація як економічного, так і політичного суверенітету, що є третьою тенденцією у сучасних політичних процесах. Таким чином, глобальні політичні процеси надають все більш зростаючий вплив на внутрішньополітичні трансформації. Останні, в свою чергу, набувають міжнародного характеру. Це створює сприятливі умови ведення зовнішньоекономічної діяльності, а також має знизити економічну залежність від іншого світу та покращити захист національних ринків. Так, на долю внутрішньої регіональної торгівлі сьогодні приходиться більше 60% всіх зовнішньоторгових операцій країн-учасниць Європейського Союзу і приблизно 40% для країн-учасниць Північноамериканської угоди щодо вільної торгівлі (НАФТА). Зростають обсяги взаємної торгівлі між країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону (АТЕС) та Південноамериканського співтовариства націй. Спрощення умов щодо ведення взаємної торгівлі, рух капіталу та робочої сили в рамках регіональних об'єднань сприяють зростанню економічної активності та підвищенню конкурентоздатності країн, що приймають в них участь. При цьому практика засвідчує, що регіональні об'єднання підвищують ступінь захищеності економічних інтересів країн-членів. Очевидно, що в найближчій перспективі глобалізація залишиться ключовим процесом розвитку світової економіки. Від успішності пристосування до цього процесу залежить доля національних економічних систем, рівень добробуту суспільства практично в усіх державах світу. Разом з тим, глобалізація створює чималі ризики і нові деформації, що слід враховувати у національній стратегії розвитку, створюючи ефективні механізми захисту економічної безпеки своєї країни та гарантії щодо виконання національних пріоритетів.

Слід зазначити, що динаміка сучасного міжнародно-політичного процесу у напрямку глобалізації передбачає виявлення основних полюсів політичної сили, їх еволюції в політичному просторі та часі, виявлення основних суб'єктів глобальних політичних відносин, встановлення їх ролі і функцій у міжнародному політичному процесі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Хейвуд Э. Политология: Учебник для студентов вузов / Пер. с англ. под ред. Г.Г. Водолазова. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. 544 с.
2. Ougaard M. Globalization. State, Power and Social Forces, 2004. P.